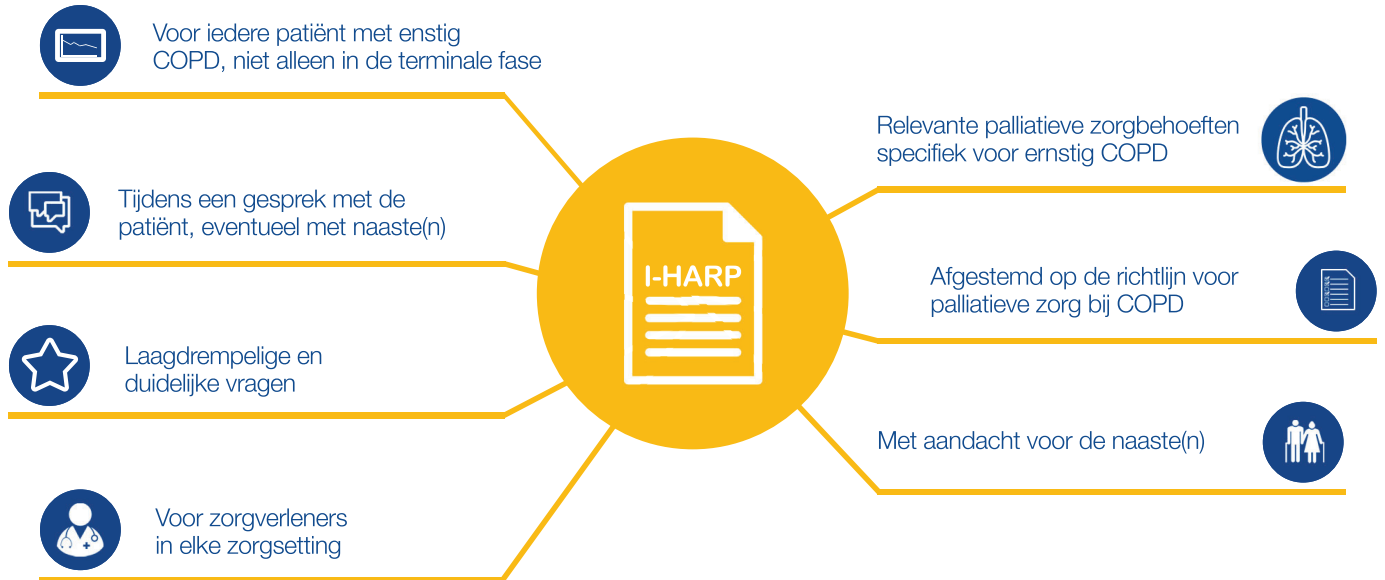

I-HARP voor COPD helpt bij tijdig herkennen van palliatieve zorgbehoeften bij ernstig COPD en richting geven aan palliatieve zorg

Patiënten met ernstig COPD hebben belangrijke palliatieve zorgbehoeften. Juist het tijdig signaleren van palliatieve zorgbehoeften en het bieden van de juiste zorg kan lijden voorkomen en verlichten.

I-HARP voor COPD is een hulpmiddel voor zorgverleners om palliatieve zorgbehoeften bij patiënten met ernstig COPD te signaleren en richting te geven aan de zorg.

I-HARP voor COPD gebruiken

SIGNALEREN

Deel 1 bestaat uit 3 vragen om het gesprek te openen en 14 laagdrempelige signaleringsvragen. De antwoorden op deze vragen geven een indruk van palliatieve zorgbehoeften.

DOORVRAGEN

Als een patiënt of naaste(n) een signaleringsvraag met "ja" beantwoordt, is het belangrijk om na te gaan wat er precies aan de hand is. De doorvraagsuggesties in deel 2 van I-HARP voor COPD kunnen helpen bij het herkennen van specifieke zorgbehoeften.

RICHTING GEVEN

Tenslotte geeft deel 3 tips en adviezen om met geïdentificeerde zorgbehoeften aan de slag te gaan. Hier kiest u (samen met de patiënt en naaste(n)) welke zorg eventueel verleend kan worden.

Meer informatie of de andere I-HARP hulpmiddelen zien? Ga naar:

palliatievezorg.mumc.nl/i-harp

INLEIDING AAN PATIËNT

Ik wil het graag met u hebben over uw wensen en zorgen over uw COPD. Zo kunnen wij samen kijken wat u nodig heeft. Ik stel u daarom een aantal vragen.

MOGELIJKE VRAGEN OM HET GESPREK TE KUNNEN STARTEN

- Wat houdt u op dit moment het meeste bezig?
- Waar geniet u van?
- Hoe ging het met u de laatste dagen?

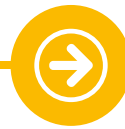
SCREENINGSVRAGEN

JA NEE

		JA	NEE
1	Heeft u lichamelijke klachten waardoor u de normale dingen moeilijker kunt doen?		
2	Heeft u (meer) hulp nodig bij uw hobby's, het huishouden of uzelf wassen?		
3	Heeft u vragen over COPD en/of uw behandeling?		
4	COPD kan veel invloed hebben op het dagelijks leven. Heeft u moeite met hoe u hiermee om moet gaan?		
5	Veel mensen met COPD ervaren psychische klachten (zoals angst, piekeren of somberheid). Heeft u dat ook?		
6	Sommige mensen ervaren veranderingen in het contact met anderen door COPD, zoals onbegrip, eenzaamheid of minder contact. Is dat bij u ook zo?		
7	Wilt u graag met iemand praten over levensvragen of 'waarom'-vragen?		
8	Is er iets dat ik moet weten over uw culturele achtergrond of geloof om u goede zorg te kunnen leveren?		
9	Maakt u zich zórgen over geldzaken door uw ziekte?		
10	Heeft u vragen of zórgen over uw toekomst met uw ziekte COPD?		
11	Wilt u met uw arts (of een andere zorgverlener) praten over de behandeling en zorg die u wilt als u verder achteruit gaat?		
12	Wilt u praten over uw leefstijl, zoals bewegen, eten of roken?		
13	Sommige mensen met COPD ervaren veranderingen op het gebied van intimiteit (zoals liefde, geborgenheid of seksualiteit). Wilt u hierover praten?		
14A	(vraag aan patiënt, indien naaste niet aanwezig) We zien vaak dat naasten graag meer hulp zouden willen van anderen. Is dat bij uw naaste ook zo?		
14B	(vraag aan naaste, indien aanwezig) We zien vaak dat naasten graag meer hulp zouden willen van anderen. Zou u meer hulp van anderen willen?		

1	<ul style="list-style-type: none"> • Heeft u bijvoorbeeld last van kortademigheid, vermoeidheid, hoesten of minder eet-lust? • Van welke klacht heeft u het meeste last? • Hoe gaat u met uw klacht om? • Slaapt u slecht door uw lichamelijke klachten? 	8	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zou ik moeten weten om u goede zorg te kunnen verlenen? • In hoeverre beïnvloedt uw culturele achtergrond of geloof uw wensen in deze levensfase?
2	<ul style="list-style-type: none"> • Waar heeft u hulp bij nodig? • Heeft u hulp nodig bij het huishouden of bij uzelf wassen en aankleden? • Wie helpt u nu? • Welke hulp zou u willen ontvangen? • Hoe is het voor u om te moeten vragen om hulp? 	9	<ul style="list-style-type: none"> • Heeft u hulp nodig bij uw geldzaken? • Wilt u meer weten over hulp bij uw geldzaken?
3	<ul style="list-style-type: none"> • Welke vragen over COPD heeft u? • Welke vragen over uw behandeling heeft u? • Welke vragen over medicatie heeft u? • Weet u wat u kunt doen als de klachten plotseling erger worden? • Weet u welke zorg beschikbaar is de avonden, nachten en weekenden? 	10	<ul style="list-style-type: none"> • Welke vragen heeft u over uw toekomst met uw ziekte COPD? • Waar maakt u zich zorgen over? • Wilt u meer weten over wat COPD kan betekenen voor uw toekomst? • Waar hoopt u op als u aan uw toekomst denkt met COPD? • Als u aan de toekomst denkt, wat vindt u dan het allerbelangrijkst?
4	<ul style="list-style-type: none"> • Wordt u boos of verdrietig als u merkt dat u activiteiten niet meer kunt zoals voorheen? • Heeft u moeite met het accepteren dat u COPD heeft? • Heeft u periodes dat u boos of verdrietig bent sinds u COPD heeft? • Heeft u moeite met het accepteren dat u dingen niet meer kunt zoals voorheen? • Heeft u hier hulp bij nodig? 	11	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zou u graag willen bespreken? • Wilt u meer weten over welke zorg u kunt krijgen als u achteruit gaat? • Wat vindt u belangrijk in de zorg die u wilt als u verder achteruit gaat? • Weet u welke zorg u niet meer zou willen? • Heeft u deze toekomstige zorgwensen met uw naasten besproken? • Waardig sterven, wat betekent dat voor u?
5	<ul style="list-style-type: none"> • Heeft u last van somberheid, spanning, piekeren of eenzaamheid? • Bent u snel angstig door uw COPD? • Denkt u veel na over COPD? • Hoopt u wel eens dat de dag sneller voorbij gaat? • Vindt u het lastig om optimistisch te blijven door COPD? 	12	<ul style="list-style-type: none"> • Waar zou u over willen praten? • Wat zou u binnen uw leefstijl nog willen veranderen? • Sommige mensen met COPD ervaren schuld door (eerdere) leefstijlkeuzes. Heeft u dat ook? • Hoe kan ik u hierbij helpen?
6	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe is uw contact met andere mensen veranderd door COPD? • Sommige mensen met COPD voelen zich eenzaam. Is dat bij u ook zo? • Voelt u zich wel eens onbegrepen door belangrijke mensen in uw omgeving? • Wat zou u hierin helpen? 	13	<ul style="list-style-type: none"> • Waar zou u over willen praten? • Kunt u samen met uw partner praten over intimiteit? • Hoe kan ik of een ander u hierbij helpen?
7	<ul style="list-style-type: none"> • Zijn er bepaalde levensvragen of 'waarom' vragen die u bezighouden? • Is er iets waar u in uw gedachten steeds mee bezig bent? • Wilt u daar met iemand over praten? • Wie of wat geeft u steun of kracht? • Wie of wat heeft u nodig om het leven waardevol te laten zijn? Hoe kan ik (of een ander) u daarbij helpen? 	14A	<p>Vragen aan patiënt, indien de naaste niet aanwezig is</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke taken vallen uw naaste het zwaarst? • Waar zou uw naaste steun bij willen hebben? • Sommige naasten van mensen met COPD ervaren psychische klachten (zoals angst, piekeren of somberheid). Is dat bij uw naaste ook zo?
		14B	<p>Vragen aan de naaste, indien aanwezig</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke taken vallen u het zwaarst? • Waar zou u steun bij willen hebben? • Sommige naasten van mensen met COPD ervaren psychische klachten (zoals angst, piekeren of somberheid). Is dat bij u ook zo?

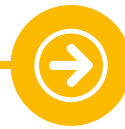

VERVOLGADVIES PER ITEM

Overleg eventueel met de regiebehandelaar. Dat kan bijvoorbeeld de longverpleegkundige, huisarts, longarts of specialist ouderengeneeskunde zijn. Komt u er niet uit?

Overleg dan met de longpolikliniek of het palliatief adviesteam in uw regio.

1	- Ga na wat de oorzaak van de klacht is - Raadpleeg evt. de richtlijn: ‘Palliatieve zorg bij COPD’ (IKNL) of bij pijn de richtlijn: ‘Pijn bij gevorderde stadia van COPD of hartfalen’ (Palliaweb) - Verwijs de patiënt evt. naar de informatiefolder: ‘Omgaan met benauwdheid’ (LAN) - Overweeg het Utrecht Symptoom Dagboek (UMCU) of de Ziektelastmeter COPD (Maastricht University) toe te passen om de klacht beter in kaart te brengen
2	- Bij wens tot vergroten zelfredzaamheid: Overweeg verwijzing naar ergotherapie, fysiotherapie of longrevalidatie - Bij behoefte aan (meer) professionele hulp: Overweeg inschakelen of uitbreiden van thuiszorg of maatschappelijk werk. Overleg hierover evt. met de huisarts - Verwijs de patiënt evt. naar de brochure: ‘Omgaan met energie voor mensen met een longziekte’ (het huisartsteam) - Overweeg het inschakelen van vrijwilligers door Vereniging Humanitas of Wehelpen.nl
3	- Overweeg het maken van een aparte afspraak om de vragen te bespreken - Attendeer de patiënt op websites voor informatie over COPD, een longaanval, medicatiegebruik (thuisarts) of inhalatorgebruik (LAN) - Verwijs de patiënt evt. naar de brochure: ‘Leven met COPD’ (Luchtpunt) - Overweeg om samen met de patiënt een Individueel zorgplan (LAN) op te stellen
4	- Verwijs de patiënt evt. door naar een psycholoog, maatschappelijk werker, huisarts, POH GGZ of geestelijk verzorger. Raadpleeg eventueel het document: ‘Wanneer schakel ik aanvullende ondersteuning in’ (geestelijkeverzorging.nl) - Verwijs de patiënt evt. naar de brochure: ‘Omgaan met energie voor mensen met een longziekte’ (het huisartsteam) - Overweeg de patiënt door te verwijzen naar Lotgenoten via longfonds
5	- Gebruik eventueel de Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS), de Vier Dimensionale KlachtenLijst (4DKL) of de Geriatric Depression Scale (GDS) (Meetinstrumenteninzorg) - Raadpleeg eventueel de betreffende richtlijnen over angst en/ of over depressie in de palliatieve fase (Palliaweb) - Verwijs de patiënt evt. door naar een psycholoog, maatschappelijk werker, POH GGZ of geestelijk verzorger. Raadpleeg eventueel het document: ‘Wanneer schakel ik aanvullende ondersteuning in’
6	- Stimuleer de patiënt om met de naaste in gesprek te gaan of stel voor om met de patiënt en naaste samen in gesprek te gaan - Raadpleeg evt. de richtlijn: ‘Palliatieve zorg bij COPD’ (IKNL) - Verwijs de patiënt evt. naar Ikwilmetjepraten.nu - Verwijs de patiënt evt. naar de Longpunten van het Longfonds (geestelijkeverzorging.nl)
7	- Verwijs de patiënt evt. naar de brochure: ‘Omgaan met energie voor mensen met een longziekte’ (thuisartsteam) - Verwijs de patiënt evt. naar het online instrument Watertoedoet.info (Harteraad) - Verwijs de patiënt evt. door naar een psycholoog, maatschappelijk werker, huisarts, POH GGZ of geestelijk verzorger. Raadpleeg evt. het document: ‘Wanneer schakel ik aanvullende ondersteuning in’ (geestelijkeverzorging.nl) - Raadpleeg evt. de richtlijn ‘Zingeving en spiritualiteit in de palliatieve fase’ (Palliaweb) - Verwijs de patiënt evt. de plattegrond voor geestelijke verzorging (geestelijkeverzorging.nl)

VERVOLGADVIES PER ITEM

Overleg eventueel met de regiebehandelaar. Dat kan bijvoorbeeld de longverpleegkundige, huisarts, longarts of specialist ouderengeneeskunde zijn. Komt u er niet uit?

Overleg dan met de longpolikliniek of het palliatief adviesteam in uw regio.

8	- Overleg eventueel met geestelijke verzorging of het palliatief adviesteam in uw regio - Raadpleeg evt. de handreiking over Palliatieve zorg aan mensen met een migratieachtergrond: 'Lessen uit gesprekken over leven en dood' (Pharos)
9	- Raadpleeg de site van KNGF voor informatie over fysiotherapie bij COPD (KNGF) - Verwijs de patiënt evt. door naar een psycholoog, maatschappelijk werker of geestelijk verzorger. Raadpleeg evt. het document: 'Wanneer schakel ik aanvullende ondersteuning in' (geestelijkeverzorging.nl) - Verwijs de patiënt evt. naar de 'Inkomensondersteuning vanuit de gemeente' (Ieder(In))
10	- Overweeg het maken van een aparte afspraak om de vragen te bespreken - Raadpleeg evt. de richtlijn: 'Palliatieve zorg bij COPD' (IKNL) - Overweeg om samen met de patiënt een Individueel zorgplan (LAN) op te stellen - Verwijs de patiënt evt. naar het online instrument Watertoedoet.info (Harteraad) - Overweeg het inzetten van de Toolbox voor proactieve palliatieve zorg bij COPD en element Proactieve zorgplanning (LAN)
11	- Overweeg het maken van een aparte afspraak voor een gesprek over advance care planning (proactieve zorgplanning) - Overweeg het geven van uitleg over de voordelen van proactieve zorgplanning indien de patiënt aangeeft geen behoefte te hebben om hierover te praten en/of hier afspraken over te maken - Raadpleeg evt. de richtlijn: 'Palliatieve zorg bij COPD' (IKNL) - Verwijs de patiënt evt. naar het online instrument Watertoedoet.info (Harteraad)
12	- Verwijs de patiënt evt. door naar fysiotherapeut, longverpleegkundige, diëtiste of leefstijlcoach. - Attendeer de patiënt op websites over een gezonde leefstijl en COPD of Ik heb COPD en ik rook (huisarts)
13	- Overweeg het maken van een aparte afspraak om de vragen te bespreken - Help de patiënt evt. met de naaste te praten over Intimiteit en Seksualiteit met behulp van de folder: 'Astma of COPD en seksualiteit' (Longfonds & Rutgers) - Overweeg een doorverwijzing naar psycholoog of seksuoloog
14	- Nodig patiënt en naaste uit voor gezamenlijk gesprek - Overleg met de regiebehandelaar als u de vragen zelf niet kunt beantwoorden - Raadpleeg evt. de richtlijn: 'Palliatieve zorg bij COPD' (IKNL) - Verwijs de patiënt / naaste evt. naar Lotgenotencontact van het longfonds - Verwijs de patiënt evt. door naar MantelzorgNL - Raadpleeg evt. de richtlijn 'Mantelzorg' (Palliaweb)